

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

681. 11

Hely

Idő

"1938"

Személy

Szerző:

P. K.

Cím:

Ötvenéves a Múzeum-körület
egyetemi óra

Forrás:

Magyarország

(Hely)

1938. 7. 19.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Ötvenéves a Múzeum-körületi egyetemi óra

Nincs az a pesti ember, aki meg ne állna egy percre, ha véletlenül a Múzeum-körületen, a régi múgyetem előtt visz el az útja s össze ne igazítaná óráját az árkádok alatt ketyegő, ideálisan pontos időt mérő „múgyetemi” órával. Ezt az egyszerű ingaórát mindenki szereti, becsüli s bizonyos tisztelettel néz rá. Mondhatnók, hogy Budapesten ez az óra a rend és kötelességteljesítés szimbóluma, változó politikai és társadalmi viszonyok közt a legfixebb pont, hivatalok, intézetek, gyárak, üzemek szigorú, bár öntudatlan ellenőre. Kevesen tudják azonban, hogy ez a becsületos időmérő mióta áll a helyén és hogyan működik. Miután épp az idén van ötven esztendeje, hogy a régi múgyetemen ezt az órát felállították, említenünk a Pázmány Péter-tudományegyetem kozmografiai intézetébe, ahol kérdéseinkre a következő felvilágosítást kaptuk:

— A régi múgyetem óráját 1888-ban *Schuller* Alajos múgyetemi tanár, a nagyhirű fizikus, állította fel. Az óra a bécsi *Urban-cég* műhelyéből került ki. Óreg urak még emlékeznek rá, hogy csak a számlapja volt látható, mint a konyhákban szokásos tényéroké. Mutatói villamos kontaktusra ugrottak s csak az órát és percet mutatták, de már a másodpercet nem.

A világháború előtti esztendőben, 1913-ban, ezt az órát kicserélték. *Hoser* Viktor órásmester egy precíziós ingaórát állított helyébe.

A múgyetemi órában semmi boszorkányság nincs, egyszerű precíziós ingaóra ez is, csak alkatrészei nagyon finomak. Tengelyei és horgonyai *zafirokban* járnak s ingája *Riefler-inga*, ami az ingák arisztokráciáját jelenti. A boszorkányság az óra működésének ellenőrzésében rejlik. A régi múgyetem épületének második emeletén, a kozmografiai intézetben ugyanis megvan az alsó órának tökéletes mása, amely minden második másodpercben villamos kontaktust zár s így az alsó óra ingáját a felsőével teljesen „synchron” tartja. Az alsó óra ki van téve a por, fény, villamos- és kocsizörgés hatásának, ennél fogva lehetséges, hogy járása a helyes időtől egy-két másodperccel eltér. Ezt az eltérést a felső óra azonnal kiigazítja. Hogyan?

Ha valaki az alsó órát jól megnézi, azt látja, hogy az inga közelében két, huzallal összekötött tekercs, úgynevezett *szolenoid* van. Ez az elektromágnes, amely közvetlen összeköttetésben áll a felső órával. Az elektromágnes az inga nyelvét a szükséghez képest magához rántja, leköti, majd elereszti. Az inga alatt, négyzetes tokban levő kis készülék: egy milliampermérő, amelynek hivatása mindössze az, hogy ellenőrizze, vajjon a felső óra villamos kontaktusa helyesen működik-e. Magát az alsó órát soha fel nem nyitják, ahhoz hozzá sem nyulnak. Még felhúzása is kívülről történik. Az óra külső falán ugyanis van egy kis üveg dugó, azt kiemelik s a lyukon teszik be az óra kulcsát. Ugy az alsó, mint a felső óra felhúzása hetenkint egyszer, hétfőn reggel történik. Megemlítendő, hogy az alsó órának egész háza a hőváltozások elvezetése végett vörösrézrel van behúzza.

Azt kérdezhetné valaki, hogy hova lesz a pontosság akkor, ha véletlenül az ellenőrző felső óra jár rosszul. Ennek megelőzésére a kozmografiai intézet buzgó, fiatal tudósai két-három hetenkint *csillagászati megfigyeléseket* végeznek. A csillagászati időt *Strasser—Rohde* óra segítségével átszámítják középeurópai időre s az így nyert időt összehasonlítják a felső óra idejével. Ha valami jelentéktelen elérés mutatkozik, akkor a felső óra súlyán levő apró alumíniumsúlyokból párat elvesznek vagy hozzátesznek, szükség esetén. Az alsó óra erre nyomban reagál s ismét a pontos időt mutatja.

A kozmografiai intézet adja le a pontos időt az országgyűlésnek, az államvasutaknak, a villamos társaságnak, a minisztériumoknak, intézeteknek stb. A leadás telefonon történik.

Ötven évi hosszú idő alatt a múgyetemi óra mindössze *egyszer állt meg*. Tizenhárom évvel ezelőtt valami korhely éjszakai társaság az óra üvegfedelét kinyitotta és az órasúlyt ellopták: az óra hű ketyegése egyszerre elhallgatott. A koros időmérő ekkor négy-öt napig állt, mert az új súly beállításával egyidejűleg az egész óraművet kitisztogatták. Tizenegy év előtt viszont az történt, hogy a kozmografiai intézet külső villamosvezetékét beépítették a falba s így a villamos kontaktus az alsó és felső óra közt megszakadt. Ekkor az újságok útján figyelmeztették a közönséget, hogy az óra pár napig nem lesz tökéletesen megbízható. A pontos időtől esetleg öt másodperccel is el fog térni. Becsületére válik a derék órának, hogy eltérése nem volt három másodperc sem.

P. K.